

"Daimî bir kemâl, daimî bir tezahürle takdir edicilerin devam-ı vücutlarını iktiza eder. Çünkü, adem-i mutlaka namzet olan insan, kemâlâta kıymet vermez ve istihsan ve takdire bedel istiskal ve tahkir eder." Açıklar mısınız?

"Çünkü insan, sevdiği ve kıymetini takdir ettiği bir cemâl-i mutlakdan ebedî ayrılmaktan gelen derin yarasını, ancak ona adâvetle, ondan küsmekle ve onu inkâr etmekle tedavi edebilir. İşte, kâfirlerin Allah'ın düşmanı olması bu noktadan ileri geliyor. Öyleyse, herhalde o cemâl-i ezeli, kendisinin âyine-i müştâkı olan insan ile ebedü'l-âbâd yolunda seyahatinde beraber bulunmak için, alâ külli hal, bir dâr-ı bekada bir hayat-ı bâkiyeye insanı mazhar edecek."(1)

İnsanın elde edemediği ve ulaşamadığı bir şeye, hissen ve ruhen düşman olması, fitratının bir özelliğidir. **"Benim olmayan güzele güzel demem.", "Ayı ulaşmadığı üzüme ekşi der."** gibi deyimler insanın bu fitri özelliğine işaret ediyor. Şayet Allah insanı ebedi hayata mazhar etmeyip, ebedi bir yokluğa ve hiçliğe mahkum etse idi, insan kendi hissiyat ve ruhunu teskin etmek için Allah'a karşı düşmanlık edip, kin bağlayacaktı. Onun sonsuz cemal ve kemalini unutmak için inkara ve düşmanlığa yönelecekti.

Kafirler, ahiret hayatına inanmadıkları için, dünyada mazhar oldukları güzellikleri ve mükemmellikleri ebedi kaybetme halinden dolayı hırçın ve düşman vaziyetini alıyorlar.

İnsandaki sonsuz sevme kabiliyeti, sonsuz bir cemali sevmek için verilmiştir. Şayet sonsuz cemal, sonsuz sevme kabiliyeti olan insanı, Allah sonsuz bir şekilde yokluğa atsa, insanda sonsuz bir yara, sonsuz bir hüznün, sonsuz bir elem oluşur. Bu sonsuz elem ve hüznünü gidermenin en kestirme yolu da o sonsuz cemali inkar edip, ona düşman olmaktır. Ayının sevip de yetişemediği üzüme koruk demesi gibi, insan da elde edemediği sonsuz cemali inkar etmek ile kendini teselli eder.

(1) bk. [Lem'alar, Otuzuncu Lem'a, Altıncı Nükte.](#)